

Jaromír K r š k o (Banská Bystrica)

JUBILUJÚCI PHDR. MILAN MAJTÁN, DRSC.

Začiatkom mája tohto roku, presnejšie 3. mája, sa v dobrom zdraví dožil životného jubilea – sedemdesiatich piatich rokov, jeden z najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej onomastiky, PhDr. Milan Majtán, DrSc.

Milan Majtán sa narodil 3. mája 1934 vo Vrútkach (okres Martin), ale detstvo prežil v Krupine. Po absolvovaní gymnázia v neďalekom Zvolene študoval v rokoch 1953 – 1957 na Fakulte spoločenských vied Vysokej školy pedagogickej v Bratislave študijný odbor slovenský jazyk. Už počas štúdia sa zaujímal o históriu jazyka, dialektológiu a historickú gramatiku. Po skončení štúdia pôsobil štyri roky ako stredoškolský profesor na gymnáziu v Bratislave – Petržalke. Zdalo sa, že svoju profesionálnu dráhu navždy spojí s gymnáziom a učením na strednej škole. Našťastie, osud a bývalí pedagógovia z vysokej školy chceli inak. V roku 1961 dostal pozvanie pracovať ako štipendista a neskôr ako vedecký ašpirant v Ústave slovenského jazyka SAV v Bratislave, kde pôsobil do roku 1966. V roku 1967 až do svojho odchodu na dôchodok pracoval v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave v mnohých funkciách (vedecký asistent, vedecký pracovník, samostatný vedecký pracovník). V polovici osemdesiatych rokov sa stal vedúcim oddelenia dejín slovenského jazyka a pod jeho vedením vzniklo unikátne dielo slovenskej jazykovedy – sedemdielny *Historický slovník slovenského jazyka* (1991 – 2008).

Popri práci v oblasti histórie jazyka sa jeho celoživotnou láskou a osudom stala predovšetkým onomastika. M. Majtán spolu s V. Blanárom a ďalšími patrí medzi zakladateľov onomastiky na Slovensku – nielen v oblasti výskumu, ale aj v oblasti organizovania pravidelných vedeckých onomastických konferencií, pracovných seminárov a organizovaní heuristických výskumov v oblasti antroponymie, toponymie, hydronymie... Od roku 1964 do roku 1983 bol tajomníkom a v rokoch 1984 – 2001 predsedom slovenskej onomastickej komisie pri SAV a členom predsedníctva onomastickej komisie ČSAV. Prácu v oblasti výskumu vlastných mien spojil aj so štandardizáciou slovenských toponým a spoluprácou so štátnymi inštitúciami v oblasti geodézie a kartografie – od roku 1970 bol členom názvoslovnej komisie Ministerstva vnútra SSR a člen Názvoslovnej komisie Slovenského úradu geodézie a kartografie a Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, kde pôsobil ako predseda subkomisie pre geografické názvy na území Slovenska. V rokoch 1992 – 2001 v rámci tejto komisie pôsobil ako jej predseda.

Jedným z výsledkov práce na podkladoch k Historickému slovníku bolo vydanie monografie *Názvy obcí na Slovensku za ostatných dvesto rokov* (1972) a *Názvy obcí Slovenskej republiky. Vývin v rokoch 1773-1997*. (1998). Problematike slovenských ojkoným sa jubilant venoval vo viacerých štúdiách – *K vývinu názvov obcí na*

Slovensku (1968), *Lehoty na Slovensku* (1969), *Názvy obcí a ich zlučovanie* (1971) *Charakteristické črty slovenskej ojkonymie* (1977), názvom jednotlivých obcí sa venoval v časopise *Kultúra slova*.

Otázkam toponymie venoval pozornosť v desiatkach teoretických štúdií, v ktorých rozpracúval viaceré, aj dnes aktuálne problémy – *Toponymum a onymická situácia* (1979), *Spoločenské fungovanie toponyma* (1980), *Onomastika v systéme vied* (1986), problematike oronymie sa venoval v príspevkoch *Slovná zásoba terénnych názvov* (1980), *Slovníkové spracovanie lexiky slovenských terénnych názvov* (1983). Viaceré apelatívne základy toponým analyzoval v samostatných štúdiách uverejnených v *Kultúre slova* v sedemdesiatych rokoch – písal o apelatívach *luh, debra, špán, bán, slatina, pút', závoz, draha, skot, prť, slač, chríb, hrb, grúň, chlm, kopa, bok, stráň, brdo, nártie, jazvina, náklo, snoha...* Výpočet zásluh M. Majtána o rozvoj a popularizáciu slovenskej toponymie by nebol kompletný, keby sme nespomenuli jeho spoluautorstvo pri vydávaní geografických názvov jednotlivých slovenských okresov, ktoré vydal Slovenský úrad geodézie a kartografie.

V otázkach slovenskej (a slovanskej) hydronymie patrí Milan Majtán k vrcholným predstaviteľom. Najmä z jeho iniciatívy a pod jeho vedením vznikol v roku 1976 v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV projekt na spracovanie slovenských hydroným. Postupne sa budovala kartotéka názvov, na viacerých slovenských vysokých školách vznikali diplomové a dizertačné práce zamerané na problematiku hydronymie. V tomto duchu sa oživil roku 2003 projekt spracovania hydronymie Slovenskej republiky pod názvom *Hydronymia Slovaciae*. Jej súčasťou sa stanú aj povodia, ktoré doposiaľ spracoval M. Majtán – *Hydronymia povodia Oravy* (spolu s K. Rymutom – v roku 1985 vyšla monografia pod názvom *Hydronimia dorzecza Orawy*, práca *Hydronymia povodia Oravy* predstavuje doplnené a prepracované vydanie z r. 2006). V roku 1998 vyšla v Stuttgarte ďalšia spoločná práca autorov K. Rymuta a M. Majtána pod názvom *Gewässernamen im Flussgebiet des Dunajec. (Nazwy wodne dorzecza Dunajca)* a v roku 1999 vydal M. Majtán spolu s P. Žigom monografiu *Hydronymia povodia Ipl'a*. Mnohé štúdie z oblasti slovenskej toponymie, hydronymie, oronymie publikoval v monografii *Z lexiky slovenskej toponymie* (1996).

Už v roku 1971 publikoval príspevok z oblasti literárnej onomastiky, v ktorom sústredil svoju pozornosť na prezývky v literárnom diele Boženy Slančíkovej Timravy. Tejto hraničnej oblasti onomastiky sa venoval v nasledujúcich rokoch viackrát – *Ako sa volal Rázusov Maroško* (1972), *Mená literárnych postáv v satire Jána Chalupku* (1972) *Krstné mená postáv v literárnom diele Boženy Slančíkovej Timravy* (1974), *Ako vznikli mená v próze Majka Tárajka* (1975), *Toponymia v prózach slovenských realistov 19. storočia* (1977), *Mená rozprávkových hrdinov typu Lomidrevo* (1980) atď.

Napriek tomu, že onomastická vedecká obec má Dr. Milana Majtána viac „zafixovaného“ ako toponomastika, z problematiky antroponymie publikoval desiatky

štúdií. Milan Majtán ako antroponomastik je najznámejší svojimi monografiami *Meno pre naše dieťa* (1983, 1985, 1993), *300 mien. (Staráme sa o bábätko)* (1991) a *Vyberte si meno pre svoje dieťa* (1998), ktoré vydal v spoluautorstve s M. Považajom. Popri menách literárnych postáv si však od začiatku svojej vedeckej kariéry všímal aj problematiku pôvodu mnohých slovenských priezvisk. Viaceré štúdie venované konkrétnym priezviskám publikoval už v sedemdesiatych rokoch predovšetkým v časopise *Kultúra slova*, ale niektoré uverejňoval v bratislavskom *Večerníku*, v *Nedeľnej Pravde* a pod. M. Majtán analyzoval napr. priezviská *Košút, Brodziansky, Škultéty, Šoltýs, Šulc, Cipiari, Pindiar, Bulla, Opicháč, Olejník, Postriháč, Zábojník, Vengor, Venk, Starigazda, Alakša, Grexa, Pašek, Sabol...* Najviac sa tejto problematike jubilant venoval v deväťdesiatych rokoch a po roku 2000.

Vedecké aktivity PhDr. Milana Majtána, DrSc. ocenili kolegovia z akademickej obce – v roku 1984 mu bola udelená Strieborná čestná plaketa Ľudovíta Štúra za zásluhy v spoločenských vedách, Čestná medaila Mateja Bela za zásluhy v historických vedách a titul najlepším pracovníkom rezortu Slovenského úradu geodézie a kartografie, poctou Významná osobnosť SAV odmenili jeho vedecké dielo v roku 2004 a v roku 2007 mu prezident republiky udelil štátne vyznamenanie Pribinov kríž II. triedy za významné zásluhy v rozvoji Slovenskej republiky. No asi najväčšie ocenenie vedeckej akribie, ale predovšetkým nezameniteľného ľudského prístupu pretkaného „majtánovskou“ žičlivosťou dostáva M. Majtán od mnohých kolegov a poslucháčov, ktorých dokázal vtiahnuť do tajov „jeho“ onomastiky. Našťastie, týmto kolegom nielen ukázal krásy onomastiky, ale ich naučil túto krásu šíriť medzi mladých ľudí. Aj v mene týchto (ale i ďalších) kolegov prajeme jubilantovi dobré zdravie, veľa síl a optimizmu, aby ešte mnoho rokov rozdával v našich radoch múdrosť a povzbudivé slová. Ad multos annos!